

NEFÉROVÁ SÚŤAŽ V OBALOCH POŠKODZUJE KONKURENČNÉ PROSTREDIE AJ VO VAŠOM BIZNISE

Na začiatok nám predstavte, aké služby NATUR-PACK poskytuje?

NATUR-PACK pôsobí ako organizácia zodpovednosti výrobcov (OZV) pre obaly a neobalové výrobky, ale aj pre elektroodpad a použité prenosné batérie a akumulátory. Výrobcovia sú podľa zákona o odpadoch povinní zabezpečiť triedený zber a recykláciu určitého množstva odpadov z obalov, ktoré uvedú na trh. Túto povinnosť si môžu zabezpečiť práve cez nás. V praxi to funguje tak, že výrobcovia platia tzv. recyklačné poplatky podľa množstva obalov, ktoré uvedú na trh. OZV následne z týchto prostriedkov financujú triedenie odpadu priamo v samosprávach a následnú recykláciu alebo zhodnotenie vytriedeného odpadu. Celý tento systém sa označuje ako rozšírená zodpovednosť výrobcov (RZV).

Koho sa teda rozšírená zodpovednosť výrobcov priamo dotýka?

Týka sa výrobcov, ale v tomto prípade je označenie „výrobca“ iba legislatívna skratka. V prípade obalov je výrobcom každá spoločnosť, ktorá používa obaly na plnenie alebo balenie svojho výrobku. Rovnako

dovozcovia zabalených výrobkov. Špecifikom Slovenska sú neobalové výrobky zo skla, plastov a papiera, napr. sklenené poháre, plastový nábytok alebo štandardný papier A4 do tlačiarne. V tomto prípade je dôležité, aby bolo preukázateľné, že finálny výrobok má potenciál skončiť v komunálnom odpade a výrobcom je subjekt, ktorý odplatne alebo bezodplatne odovzdá tento výrobok konečnému používateľovi. Definície nie sú práve najjednoduchšie a aj na to sme tu. Okrem samotnej služby zberu a recyklácie poskytujeme aj odborné poradenstvo, zaraďovanie obalov, ale realizujeme aj vzdelávacie aktivity pre verejnosť.

Hovorí sa, že v oblasti odpadov nedosahujeme predpísané európske ciele. Je to naozaj tak?

Je to iba pár dní čo Ministerstvo životného prostredia zverejnilo Správu o stave životného prostredia za rok 2020. Je pravda, že jeden z kľúčových cieľov recyklovať do roku 2020 až 50 % komunálneho odpadu sme nespĺnili. Množstvo skládkovaného komunálneho odpadu však postupne klesá a historicky prvýkrát sme skládkovali menej ako polovicu komunálneho odpadu. Najväčší potenciál na zlepšenie tohto

RNDr. Michal Sebiň, PhD.
riaditeľ OZV NATUR-PACK

ukazovateľa je ukrytý v bioodpade. Tam sa v roku 2021 spustil celoslovenský projekt povinného zberu kuchynského bioodpadu, postupne sa doň zapájajú aj zostávajúce krajské mesta Bratislava a Košice, kde je táto povinnosť stanovená na začiatok roka 2023. Predpokladám, že rozbehom tohto projektu sa v celkovej úrovni recyklácie skokovito posunieme vpred a zaradíme sa tak medzi najvyspelejšie krajiny EÚ. Napríklad v úrovni recyklácie obalov, ktoré spadajú pod RZV, dosahujeme vynikajúce výsledky už teraz. Aktuálnym cieľom je recyklovať 65 % odpadov z obalov z množstva, ktoré sa uvedie na trh. Tento cieľ je stanovený pre rok 2025. Už roku 2019 (novšie dáta ešte nie sú zverejnené) sa na Slovensku

“
VYTRIEDENÝ ODPAD JE
CENNOU DRUHOTNOU
SUROVINOU A PRÁVE
V SÚČASNEJ DOBE
NASTUPUJÚCEJ
ENERGETICKEJ
A SUROVINOVEJ KRÍZY
JE TAKÝTO ODPAD
VŽDY VYUŽITÝ.

recyklovalo už 67,55 %. V recyklácii obalov z plastov, na základe dát z Eurostatu patrime dokonca medzi európsku špičku. Ukazuje sa teda, že systém RZV je funkčný model a recyklačné poplatky sa nemíňajú účinkom.

Nie je to tak dávno čo sa recyklačné poplatky menili vyhláškou. Bol to dobrý krok? Sú teraz správne nastavené?

V roku 2020 sa začalo intenzívne diskutovať o tom, či sú recyklačné poplatky nastavené správne. Impulzom bola štúdia Inštitútu environmentálnej politiky s názvom Ako pretriediť triedený zber. Štúdia konštatovala, že recyklačné poplatky nie sú nastavené férovo a dochádza ku križovému financovaniu jednotlivých komodít. Ja iba potvrdzujem, že je to pravda. Žiaľ, je to dôsledok zle nastaveného systému, v rámci ktorého si jednotlivé OZV rozdeľujú obce podľa svojho trhového podielu a vo finále sa sledujú nepodstatné štatistiky. Pritom to, čo je dôležité, je plnenie cieľov recyklácie a cieľa zberu. Dôsledkom nesprávne nastavených motivácií je skutočnosť, že niektoré OZV majú síce zazmluvnený potrebný počet obcí, ale ciele a limity neplnia. Tým pádom svoju povinnosť neplní ani zmluvný výrobca. Žiaľ, takáto OZV vie následne ponúkať nižšie recyklačné poplatky, na ktoré zláka výrobcov aj s rizikom možného neplnenia povinností.

Recyklačný poplatok zrejme môžeme prirovnať k daňovej povinnosti. Je reálne, aby bola v tomto systéme konkurencia?

S konkurenciou tento problém primárne nesúvisí. Cenový dumping

sa neobjavuje iba v rámci súťaže medzi OZV, ale aj priamo vo vnútri jednej OZV. Pritom je RZV postavená na dvoch princípoch transparentnosti. Prvým je povinnosť zverejňovať výšku recyklačných poplatkov na svojej webovej stránke. Druhým je princíp nediskriminácie, podľa ktorého musia mať všetci výrobcovia v rámci jednej OZV rovnaké podmienky a platiť rovnaké recyklačné poplatky. V praxi sa to však nedeje. Výrobcovia preto začínajú vnímať skutočnosť, že recyklačné poplatky sa stávajú nástrojom konkurenčného boja. Zdôrazňujem, že pôsobíme na regulovanom trhu a recyklačný poplatok je porovnateľný s inými poplatkami a odvodmi. Žiadny podnikateľ by asi nebol rád, keby jeho konkurent platil nižšiu DPH alebo nižšie odvody. Takto sa neférová súťaž medzi OZV negatívne premieta aj do súťaže medzi výrobcami na ich primárnych trhoch, na ktorých si konkurujú. Takto by to fungovať nemalo.

Čo by sa malo zmeniť, aby k takémuto konaniu nedochádzalo?

Už som spomínal štúdiu Ako pretriediť triedený zber. V tejto štúdií boli veľmi dobre popísané systémové problémy RZV pre obaly. V prvom rade ide o nesprávne nastavenie spolupráce s mestami a obcami a ich prerozdelenie medzi OZV. Toto je unikát aj v rámci EÚ, ktorý vedie ku každoročnému prezmluvňovaniu samospráv a narušenie kontinuity financovania, ale aj podporných vzdelávacích aktivít. Dlhodobu hovorím, že všetko už bolo vymyslené, a preto nie je nič lepšie, ako sa inšpirovať systémom v krajinách, v ktorých RZV funguje. Štúdia priamo odporúča

zaviesť rakúsky model triedeného zberu, s čím ja osobne súhlasím.

Samozrejme, opäť zdôrazňujem, že sme na regulovanom trhu, OZV dostávajú na svoju činnosť autorizáciu a regulátorom je v tomto prípade ministerstvo. Je potrebné čo najviac využívať existujúce nástroje a intenzívne OZV a výrobcov kontrolovať a v prípade potvrdeného porušenia pravidiel vyvádzať dôsledky. Inak to vysiela zlý signál smerom k výrobcovi, ktorí svoje povinnosti celé roky plnia.

A na záver skúsme trochu prakticky. Čo môžu urobiť firmy, aby sa triedenie a recyklácia odpadu zlepšovala?

Keď nadviažem na predchádzajúcu tému, tak pri spolupráci s OZV je potrebné si dôsledne preveriť, s kým uzatváram zmluvu. Spomínal som, že výsledkom činnosti OZV je plnenie cieľov recyklácie. Táto povinnosť sa, však zo zákona na OZV neprenáša a vždy je za ich plnenie resp. neplnenie zodpovedný samotný výrobca. Aj sankcia hrozí iba samotnému výrobcovi.

Na záver chcem vyzdvihnúť každú firmu aj jednotlivca, ktorí v rámci svojej činnosti triedia odpad. Aj keď naša legislatíva zatiaľ nie je nastavená tak, aby triedenie odpadu prinášalo aj priame finančné benefity, môžem potvrdiť, že vytriedený odpad je cennou druhotnou surovinou a práve v súčasnej dobe nastupujúcej energetickej a surovínovej krízy je takýto odpad vždy využitý. Napriek tomu, že sa často šíria presne opačné informácie.

Michal Sebiň